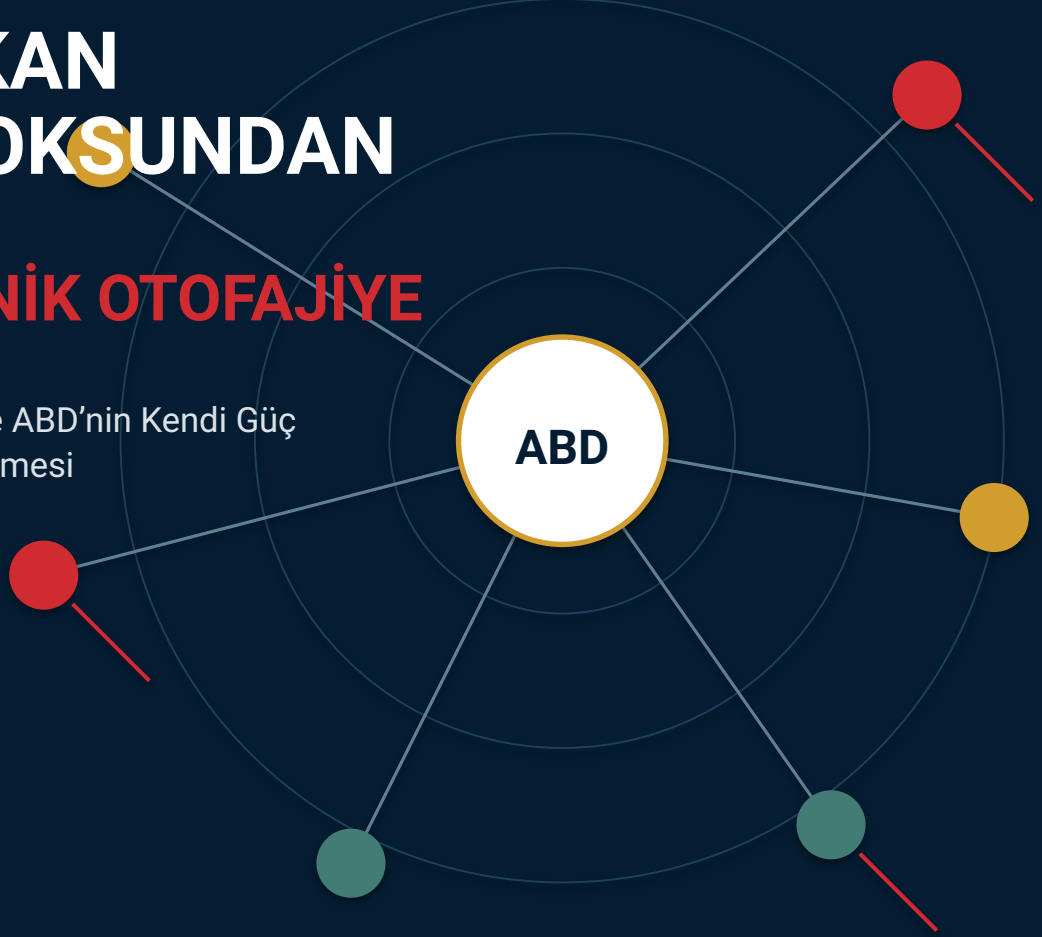

AMERİKAN PARADOKSUNDAN

HEGEMONİK OTOFAJİYE

Trump Döneminde ABD'nin Kendi Güç
Kaynaklarını Tüketmesi

“

Bir hegemon, rakipleri onu kuşattığında değil; müttefiklerini yemeye başladığında gerilemeye başlar.

Yavuz KAYA

MADDİ GÜÇ

954 milyar \$ askerî harcama

GÜVEN AŞINMASI

36 ülkede %23 güven

ASİMETRİK KAYIP

Rıza, öngörülebilirlik, sadakat

BU SAYIDA

Bir kavramın peşinden: maddi üstünlük, ilişkisel güç ve müttefik güveninin aşılması

04	Editörden: Gücün Görünmeyen Kaybı	26	2025-2026 Haber Zaman Çizelgesi
05	Yönetici Özeti	27	Sessiz Sigortalanma
06	On Temel Bulguda Sayı 36	28	Kamuoyu ve Güven Kaybı
08	Hegemonik Otofaji Nedir?	29	Maddi Güç Hâlâ Devasa
09	Biyolojik Metaforun Sınırı	30	Hegemonya mı, Tahakküm mü?
10	Maddi Güç ve Hegemonik Güç	31	Otofajik Döngü
11	Kuramsal Soy Ağacı	32	İtibar Kaybının Stratejik Maliyeti
12	Savaş Sonrası Amerikan Düzeni	33	2030'ların Atlantik Düzeni
13	Trump II: Üsluptan Sisteme	34	Avrupa İçin Sonuçlar
14	Müttefikten Müşteriye	35	Türkiye İçin Sonuçlar
15	Yük Paylaşımının Meşru Zemini	36	İzlenecek Göstergeler
16	Lahey: %5 Kararı ve Kısa Vadeli Başarı	37	Yöntem ve Sınırlılıklar
17	Ankara 2026 ve NATO 3.0	38	Sonuç: Hegemonik Yalnızlık
18	Avrupa Savunmasının İki Yolu	39	Kaynakça
19	Koşullu Güvence ve Caydırıcılık	41	Kitap
20	Dil, Statü ve Stratejik Sinyal	42	Film
22	Ekonomik Bağımlılığın Silahlandırılması	43	Belgesel
23	Kanada: 51. Eyalet Söylemi	44	Arka Kapak
24	Grönland: Müttefik Toprağı Pazarlığı		
25	İspanya: Güvenlikten Ticarete Ceza		

KÜNYE VE OKUMA REHBERİ

Bu sayı, görsel bülten ritmini uzun-form analizle birleştirir.

YAYIN

DÜŞÜNCE – Dünyadan Bir Haber
Sayı 36 / Temmuz 2026
ABD Hegemonyası Özel Sayısı

HAZIRLAYAN

Yavuz KAYA
Kavramsal çerçeve, analiz ve editoryal metin

YAYIN İLKESİ

Olgu ile yorum ayrılır. Güncel olaylar resmî belgeler, veri setleri ve güvenilir haber kaynaklarıyla doğrulanır. Kavramın nedensel iddiası, analitik tez olarak sunulur.

ATIF SİSTEMİ

Sayfa altlarında kısa kaynak notları; 39–40. sayfalarda tam ve açılır bağlantılı kaynakça kullanılmıştır. Görsel kaynaklar ilgili sayfalarda ayrıca belirtilmiştir.

NASIL OKUNMALI?

- 1. Kavram: 8–12. sayfalar, “hegemonik otofaji”nin tanımını ve kuramsal sınırlarını kurar.
- 2. Mekanizma: 13–20. sayfalar, ittifak ilişkisinin müşterileşmesini ve güven erozyonunu açıklar.
- 3. Vakalar: 22–26. sayfalar, Kanada, Grönland, İspanya ve tarife siyasetini somutlaştırır.
- 4. Sonuçlar: 27–38. sayfalar, sessiz sigortalanma, kamuoyu, senaryolar ve Türkiye boyutunu tartışır.

“ Bu bülten “Amerika çöktü” demiyor. Maddi gücü yüksek kalan bir devletin, liderlik kapasitesini kendi yöntemleriyle nasıl aşındırabileceğini soruyor.

Editoryal çerçeve

GÜCÜN GÖRÜNMEYEN KAYBI

Hegemonların ilk kaybı her zaman para, silah veya toprak değildir; bazen söze duyulan güvendir.

“

ABD'nin sorunu güçsüzleşmesi değil; üstünlüğünü korumak amacıyla, üstünlüğünü çoğaltan ilişkileri tüketme riskidir.

Yavuz KAYA

Büyük güçlerin gerilemesi çoğunlukla ekonomik daralma, askerî kapasite kaybı, teknolojik üstünlüğün aşınması veya rakip devletlerin yükselişi üzerinden okunur. Bu ölçüler gereklidir; fakat hegemonik aşınmanın her zaman maddi zayıflamayla başlamadığını gözden kaçırabilir.

Bir devlet dünyanın en büyük askerî bütçesine, küresel rezerv sisteminin merkezindeki para birimine, geniş üs ağına ve etkili yaptırım kapasitesine sahipken de liderlik niteliğini kaybetmeye başlayabilir. Çünkü hegemonya yalnızca başkalarına maliyet yükleme gücü değildir; bu gücü müttefiklerin rızası, güveni ve gönüllü iş birliği aracılığıyla çoğaltabilme kapasitesidir.

Donald Trump'ın ikinci başkanlık döneminde müttefiklerle kurulan ilişki bu ayrımı yeniden düşünmeyi zorunlu kılıyor. Müttefiklerin kamuoyu önünde aşağılanması, güvenlik taahhütlerinin ödeme performansına bağlanması, ekonomik bağımlılığın cezalandırma aracına dönüştürülmesi ve müttefik egemenliğinin Amerikan ihtiyaçları adına tartışmaya açılması, tek tek diplomatik taşkınlıklar olarak görülemez.

Bu sayı, söz konusu dönüşümü “hegemonik otofaji” kavramıyla inceliyor: Hegemonun daha güçlü olmak için, kendisini güçlü kılan ittifak sermayesini, kurumsal öngörülebilirliği ve meşruiyet birikimini tüketmesi. Otofaji çöküş kadar görünür değildir; çoğu kez başarı gibi görünür. Müttefikler daha çok harcar, tarifeler taviz üretir, yeni silah anlaşmaları imzalanır. Fakat aynı anda güven azalır ve alternatif arayışları çoğalır.

BU SAYININ ANA SORUSU

ABD liderliğini büyüten rızayı mı çoğaltıyor, yoksa zorlayıcı araçlarıyla hegemonik sermayesini mi tüketiyor?

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kısa vadeli kazanım ile uzun vadeli ilişkisel maliyet aynı anda üretilebilir.

TEZ

Hegemonik otofaji, bir büyük gücün maliyet azaltmak veya itaat sağlamak amacıyla, kendi liderliğini mümkün kılan güven, kurum ve ittifak ağlarını tüketmesidir.

PARADOKS

Hegemon kendisini zayıflatmak için değil, daha güçlü olmak için kendi kaynaklarını yemeye başlar. Gerilemeyi önleyen araçlar, gerilemenin nedeni hâline gelebilir.

KANIT DESENİ

Savunma harcamalarında artış, ekonomik taviz ve görünür uyum; eş zamanlı olarak stratejik özerklik, tedarik çeşitlendirmesi ve kamuoyu güveninde düşüş.

SINIR

Bu tez “ABD çöktü” iddiası değildir. ABD’nin maddi kapasitesi yüksek kalırken ilişkisel ve meşruiyet temelli liderlik gücünün aşınabileceğini ileri sürer.

SONUÇ CÜMLESİ

“

Tahakküm, davranışı maliyet korkusuyla değiştirir. Hegemonya ise düzenin devamını diğer aktörler için de anlamlı ve yararlı kılar. Rıza azaldıkça aynı sonuç için daha fazla tehdit gerekir.

Sayı 36 özeti

Bu sayı dört düzeyde ilerliyor:

1. KAVRAM

Otofajinin tanımı ve patolojik eşiği

2. MEKANİZMA

Güvenceden koşulluluğa, baskıdan aşınmaya

3. VAKALAR

Tarifeler, Kanada, Grönland ve İspanya

4. SONUÇ

Hegemonik yalnızlık ve 2030 senaryoları

ON TEMEL BULGU

Bültenin kapsamı tek bir söylem tartışmasından çok, ilişkisel güç mekanizmasına uzanır.

1**Maddi güç ile hegemonik güç aynı şey değildir.**

Baskı araçlarının çokluğu, gönüllü uyum üretme kapasitesini garanti etmez.

2**Yük paylaşımı talebi meşrudur.**

Sorun talebin kendisi değil; ödeme, sadakat ve egemenlik sınamasına dönüştürülmesidir.

3**Kısa vadeli başarı gerçek olabilir.**

%5 hedefi ve artan Avrupa harcamaları, baskının sonuç ürettiğini gösterir.

4**Aynı yatırım iki anlam taşır.**

Avrupa'nın silahlanması NATO'yu güçlendirebilir veya ABD belirsizliğine karşı sigorta olabilir.

5**Dil stratejik bir sinyaldir.**

"Bedavacı" ve "kötü ortak" dili, statüyü ve taahhüdün gelecekteki değerini aşındırır.

6**Koşullu güvence caydırıcılığı zayıflatılabilir.**

Rakip, korumanın ödeme ve siyasi ilişkiye göre değişebileceğine inanırsa risk alabilir.

7**Ekonomik bağımlılık silaha dönüşebilir.**

Tarifeler kısa vadede taviz üretirken tedarik ve pazar çeşitlendirmesini hızlandırır.

8**Egemenliğin pazarlık konusu olması eşiktir.**

Kanada ve Grönland söylemleri, güvenlik sağlayıcısı ile risk arasındaki sınırı bulanıklaştırır.

9**Güven kaybı kopuşla başlamaz.**

İlk belirti, savunma, enerji, teknoloji ve ticarete sessiz sigortalanmadır.

10**Muhtemel sonuç izolasyon değil, hegemonik yalnızlıktır.**

ABD sistemde kalır; fakat ortak vizyon etrafında toplama maliyeti yükselir.

I KAVRAMSAL ÇERÇEVE

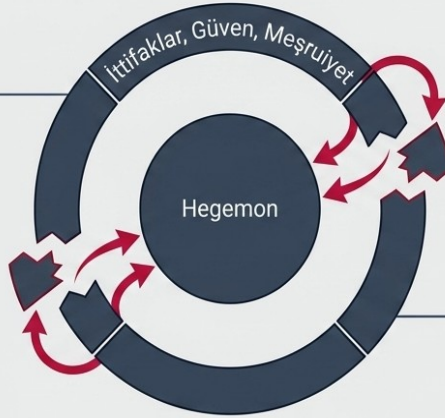
Hegemonya, otofaji, tahakküm ve güven arasındaki ilişki

PREMIUM INSTITUTIONAL INTELLIGENCE REPORT

Kavramsal Çerçeve: Hegemonik Otofaji (Hegemonic Autophagy)

Bir büyük gücün üstünlüğünü korumak, maliyetlerini azaltmak veya kısa vadeli tavizler elde etmek amacıyla, kendi liderliğini mümkün kılan ittifakları ve meşruiyet birikimini tüketmesi sürecidir.

Biyolojide: Hücrenin hayatta kalmak için kendi bileşenlerini parçalayıp tüketmesi.

Jeopolitikte: Hegemonun gücünü artırmak için ittifak sermayesini, güveni ve diplomatik teamülleri parçalaması.

Paradoks şudur: Hegemon, kendisini zayıflatmak için değil, daha güçlü olmak için kendi güç kaynaklarını yemeye başlar.

“

Otofaji, çöküş kadar görünür değildir; başarı gibi görünebilir.

Yavuz KAYA

HEGEMONİK OTOFAJİ NEDİR?

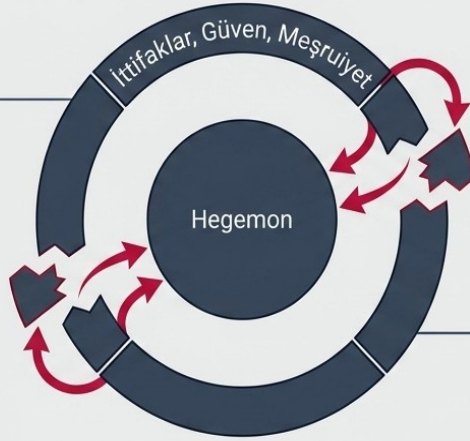
Üstünlüğü koruma çabası, hegemonun kendi ittifak ve meşruiyet kaynaklarını tüketmeye başladığında otofajiye dönüşür.

PREMIUM INSTITUTIONAL INTELLIGENCE REPORT

Kavramsal Çerçeve: Hegemonik Otofaji (Hegemonic Autophagy)

Bir büyük gücün üstünlüğünü korumak, maliyetlerini azaltmak veya kısa vadeli tavizler elde etmek amacıyla, kendi liderliğini mümkün kılan ittifakları ve meşruiyet birikimini tüketmesi sürecidir.

Biyolojide: Hücrenin hayatta kalmak için kendi bileşenlerini parçalayıp tüketmesi.

Jeopolitikte: Hegemonun gücünü artırmak için ittifak sermayesini, güveni ve diplomatik teamülleri parçalaması.

Paradoks şudur: Hegemon, kendisini zayıflatmak için değil, daha güçlü olmak için kendi güç kaynaklarını yemeye başlar.

Hegemonik otofaji, bir büyük gücün üstünlüğünü korumak, maliyetlerini azaltmak veya kısa vadeli tavizler elde etmek amacıyla, kendi liderliğini mümkün kılan ittifakları, kurumları, güven ilişkilerini ve meşruiyet birikimini tüketmesi sürecidir.

Kavramın merkezindeki paradoks, hegemonun kendisini zayıflatmak için değil, daha güçlü olmak için kendi güç kaynaklarını yemesidir. Gerilemeyi önlemek amacıyla kullanılan yöntemler, zaman içinde gerilemenin yeni nedenlerine dönüşür.

Kavram üç gözlenebilir göstergeye dayanır: birincisi güvenlik taahhütlerinin işlemsel ve koşullu hâle gelmesi; ikincisi ekonomik ve askerî bağımlılıkların cezalandırma aracına dönüşmesi; üçüncüsü müttefiklerin görünür uyumla birlikte bağımsız seçeneklere yatırım yapmasıdır.

KRİTİK AYRIM

Hegemonik gerileme güç kaybını anlatır; hegemonik otofaji, bu kaybın hegemonun kendi davranışlarıyla hızlandırılmasını açıklar.

BİYOLOJİK METAFORUN SINIRI

Otofaji başlangıçta koruyucu olabilir; patoloji, sistem temel yaşamsal unsurları tüketmeye başladığında oluşur.

Sistem Ne Zaman Patolojik Hâle Gelir?

KORUYUCU OTOFAJİ

Verimsizlikleri azaltmak, müttefiklerin sorumluluğunu artırmak, ortak savunma yükünü dengelemek ve sistemi daha dayanıklı hâle getirmek.

PATOLOJİK OTOFAJİ

Maliyetleri azaltırken güveni; disiplini artırırken sadakati; güç toplarken meşruiyeti tüketmek.

KRİTİK EŞİK

Sistem “tüketilebilir verimsizlik” ile “liderliği yaşatan temel sermaye” arasındaki ayrımı kaybettiğinde otofaji patolojik hâle gelir. Bir ittifakın finansal maliyeti görülebilir; fakat krizde sağladığı erişimin, diplomatik desteğin, standartların ve öngörülebilirliğin toplam değeri bütçede aynı açıklıkla görünmez.

Bu nedenle otofajik siyaset çoğu kez mali disiplin, sert pazarlık veya başarılı liderlik görüntüsü altında ilerler. Hegemon, ölçebildiği maliyeti azaltırken ölçemediği güven sermayesini harcayabilir.

MADDİ GÜÇ ≠ HEGEMONİK GÜÇ

Birincisi başkalarına maliyet yükler; ikincisi başkalarının kendi çıkarlarını hegemonun kurduğu düzen içinde görmesini sağlar.

Hegemonya Sadece Güç Sahibi Olmak Değildir

Hegemonya, sahip olunan gücü müttefiklerin rızası, güveni ve gönüllü iş birliği aracılığıyla çoğaltabilme kapasitesidir.

Maddi Güç

Bir aktörün başkalarına maliyet yükleyebilmesini sağlar. Baskı yoluyla davranış değişikliği üretebilir.

Hegemonik Güç

Diğer devletlerin kendi çıkarlarını hegemonun kurduğu düzen içinde görmesini sağlar. Düşük maliyetle kalıcı uyum üretir.

Yarım Asırlık Sermaye: ABD'nin tarihsel avantajı, müttefiklerinin onun gücünden korkmaması değil; bu gücün belirli kurumlar ve karşılıklı taahhütler içinde kullanılacağına inanmasıydı.

MADDİ GÜÇ

Askerî kapasite, ekonomik büyüklük, teknoloji, yaptırım araçları ve finansal erişim. Davranışı baskı veya teşvik yoluyla değiştirebilir.

HEGEMONİK GÜÇ

Güven, rıza, öngörülebilirlik, kurumsal çekim ve ortak gelecek vaadi. Uyumun maliyetini düşürür ve güç çarpanı yaratır.

“

Zorlayıcı araçların daha sık kullanılması her zaman gücün arttığını göstermez; bazen gönüllü uyum üretme kapasitesinin azaldığını gösterir.

Ana analiz

KURAMSAL SOY AĞACI

Hegemonik otofaji, farklı literatürlerin kesiştiği özgün bir analitik çerçeve olarak kurulmaktadır.

RIZA VE HEGEMONYA

Gramsci ve Robert Cox çizgisinde hegemonya, çıplak zorlamadan daha geniştir; maddi kapasite, fikirler ve kurumlar birlikte işler.

KURUMLAR VE SONRASI

Keohane, hegemon gerilese bile kurumların iş birliğini sürdürebileceğini gösterir. Otofaji, bu kurumsal mirasın içeriden aşınmasını sorunsallaştırır.

YUMUŞAK GÜÇ VE ÇEKİM

Nye'in yaklaşımı, başkalarının tercihlerini çekim ve meşruiyet yoluyla şekillendirmenin zorlamadan farklı olduğunu vurgular.

HİYERARŞİ VE OTORİTE

Lake, uluslararası ilişkilerde hiyerarşinin karşılıklı hak ve yükümlülükler ürettiğini tartışır. Otofaji, bu otorite ilişkisinin tek yönlü itaate dönüşmesini inceler.

AŞIRI YAYILMA

Kennedy ve güç geçişi literatürü, maliyetli taahhütlerin maddi aşınma yaratabileceğini açıklar. Buradaki vurgu, ilişki sermayesinin tüketilmesidir.

İTTİFAK GÜVENİLİRLİĞİ

Caydırıcılık literatürü, taahhüdün açık ve inandırıcı olmasının rakip davranışını etkilediğini gösterir. Koşulluluk, bu inandırıcılığı zayıflatabilir.

KAVRAMIN KATKISI

Hegemonik otofaji, "güç kaybı" ile "gücü kullanma tarzının kendi güç kaynaklarını tüketmesi" arasındaki farkı görünür kılar. Böylece maddi kapasitesi yüksek kalan bir devletin neden daha fazla baskıya ihtiyaç duyduğunu ve müttefiklerin neden kopmadan çeşitlendirme yaptığını açıklamaya çalışır.

Bu kavram, tamamlanmış bir yasa değil; vaka karşılaştırması, güven göstergeleri ve bağımlılık çeşitlendirmesi üzerinden sınanması gereken bir araştırma programıdır.

SAVAŞ SONRASI AMERİKAN DÜZENİ

Amerikan gücünün tarihsel avantajı, yalnızca kapasiteye değil; kapasiteyi kurala, kuruma ve öngörülebilirliğe bağlayan mimariye dayanıyordu.

DÜZENİN TAŞIYICI SÜTUNLARI

NATO ve güvenlik mimarisi

Askerî caydırıcılık, üs ağı, ortak planlama

Dolar sistemi

Rezerv para, finansal erişim, yaptırım kapasitesi

Ticaret rejimleri

Pazar açıklığı, standartlar, kurallı ekonomik alan

İkili ittifaklar

Avrupa ve Asya'da güvenlik ağıları

Kurumsal öngörülebilirlik

Söz, taahhüt ve yönetimler üstü devamlılık

MADDİ GÜÇ + KURAL + ÖNGÖRÜLEBİLİRLİK

Düzenin asıl sermayesi

İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan düzen eşitlikçi değildi. ABD, askerî kapasitesi, dolar sistemi, pazar büyüklüğü ve kurumsal ağlarıyla merkezi bir konum elde etti. Ancak bu üstünlük yalnızca sert güçten beslenmedi.

Müttefikler Washington'ın her kararını adil bulduğu için değil; Amerikan gücünün belirli kurumlar, kurallar ve taahhütler içinde kullanılacağına inandığı için bu düzenin parçası oldu.

Bu nedenle hegemonik sermaye, tanktan veya tarifieden daha kırılğan bir varlıktır: müttefikin, yarın da aynı sözün ve aynı kuralın geçerli olacağına inanması.

KURUMSAL SERMAYENİN BİRİKİMİ

“

Eşitsizlik vardı; fakat eşitsizliğin kurallı ve öngörülebilir görünmesi, liderliğin meşruiyetini artırıyordu.

Ana analiz

TRUMP II: ÜSLUPTAN SİSTEME

Sorun sert konuşma değil; müttefiklik ilişkisinin ortak güvenlikten ödeme, uyum ve koşulluluk diline kaymasıdır.

ÜÇ BELİRTİ

AŞAĞILAMA

Müttefikin "bedavacı", "kötü ortak" veya korunmayı hak edip etmediği tartışmalı aktör olarak sunulması.

KOŞULLULUK

Güvenlik taahhüdünün ortak tehditten çok ödeme performansı ve siyasi uyuma bağlanması.

EKONOMİK CEZA

Pazar erişimi, tarife ve ticaret akışının güvenlik görüş ayrılıklarına karşı baskı aracına dönüşmesi.

SİSTEMİK DÖNÜŞÜM

Trump dönemindeki kırılma, eşitsizliğin artık gizlenmemesi değildir. Asıl kırılma, eşitsizliğin bir yönetim ilkesine dönüştürülmesidir.

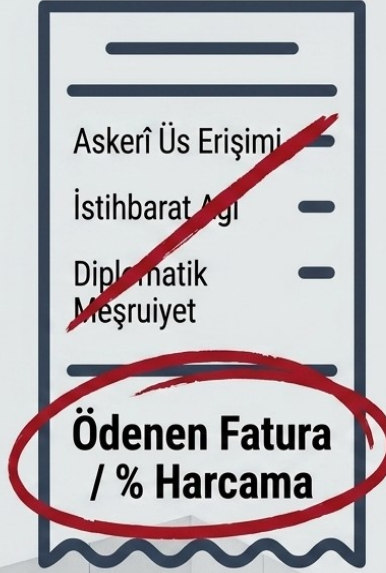
Kuralların ve taahhütlerin karşılıklı yükümlülük olmaktan çıkıp tek yönlü uyum beklentisine indirgenmesi, hegemonik liderliği tahakküm diline yaklaştırır.

MÜTTEFİKTEKİ MÜŞTERİYE

Karmaşık ittifak ilişkisi "Ne kadar ödüyorsunuz?" sorusuna indirgenince, ortak güvenliğin kurucusu müşteriye dönüşür.

İttifakların İndirgenmesi: Müşteri İlişkisi

Trump dönemindeki temel kırılma: Müttefiklerden katkı istenmesinin ortak güvenlik ihtiyacından çıkıp bir sadakat sinamasına dönüşmesi.

- İttifak üyeleri ortak güvenliğin kurucuları olmaktan çıkar.
- Amerikan korumasının faturasını ödeyen "müşterilere" dönüşürler.
- **Kayıp Değer:** Hegemon, üssün maliyetini hesaplayabilir ancak o üssün kriz anında sağladığı erişimin paha biçilmez stratejik değerini bilançoda göremez.

GÖRÜNEN FATURA

Savunma bütçesi oranı, üs maliyeti, silah alımı ve doğrudan finansal katkı kolayca ölçülür.

GÖRÜNMEYEN SERMAYE

İstihbarat, coğrafi erişim, diplomatik meşruiyet, ortak standartlar, pazar ve kriz anında siyasi destek bütçede tek satır değildir.

NATO bir sigorta şirketi, ABD koruma hizmeti satan merkez ve diğer üyeler primlerini zamanında ödemesi gereken müşteriler gibi sunulduğunda kolektif savunmanın ahlaki ve stratejik temeli daralır. İttifaklar tek yönlü koruma düzenlemeleri değildir; ABD Avrupa'daki üslerden, istihbarat ağlarından, ortak standartlardan ve diplomatik destekten yararlanır.

İşlemsel yaklaşım bu karşılıklılığı görünmez kılar. İlişki her gün yeniden hesaplanan kısa vadeli bir ticari işleme dönüştüğünde, uzun sürede birikmiş güven sermayesi "bütçede görünmeyen varlık" gibi tüketilebilir.

YÜK PAYLAŞIMININ MEŞRU ZEMİNİ

Avrupa'nın daha fazla sorumluluk almasını istemek yeni değildir; analitik sorun talebin biçimi ve uzun vadeli sonucudur.

MEŞRU TALEP

Avrupa'nın savunma kapasitesindeki açıklar, mühimmat stokları, lojistik, hava savunması ve hazır kuvvet eksikleri gerçek sorunlardır. Daha dengeli maliyet paylaşımı, ittifakı sürdürülebilir kılabilir.

OTOFAJİK RİSK

Katkı talebi sadakat testine, aşağılamaya veya güvenceyi ödeme karşılığı satılan hizmete dönüştüğünde, aynı politika Avrupa'yı Amerikan desteğine karşı sigorta oluşturmaya iter.

DÖRT AYRIM

Katkı ≠ İtaat

Müttefik, daha fazla harcarken her Amerikan operasyonuna destek vermek zorunda değildir.

Yük paylaşımı ≠ Fatura

İttifakın karşılıklı faydaları tek bir harcama oranına indirgenemez.

Stratejik özerklik ≠ Kopuş

Avrupa kapasitesinin artması hem NATO'yu güçlendirebilir hem riski çeşitlendirebilir.

Baskı ≠ Bağlılık

Kısa vadeli uyum, uzun vadeli sadakat ve meşruiyet üretmeyebilir.

“ Hegemonun müttefiklerinden daha güçlü olmalarını istemesi ile onların kendisinden bağımsızlaşmasını istemesi aynı şey değildir. ”

Ana analiz

Belirleyici soru Avrupa'nın ne kadar harcadacağı değil, bu kapasiteyi hangi siyasal beklenti içinde geliştirdiğidir. Amerikan sürekliliğine güvenerek yapılan yatırım, ittifak sermayesini büyütür. Amerikan belirsizliğine karşı yapılan aynı yatırım, ikame edici özerklik altyapısına dönüşebilir.

%5 KARARI: KISA VADELİ BAŞARI

Müttefikler 2035'e kadar GSYH'nin %5'ini savunma ve güvenlik bağlantılı yatırımlara ayırmayı kabul etti.

%5

2035 HEDEFİ

%3,5

Temel savunma ihtiyaçları, askerî kabiliyet hedefleri ve hazır kuvvet.

%1,5'e kadar

Kritik altyapı, dayanıklılık, ağ güvenliği, inovasyon ve savunma sanayisi.

%5 HEDEFİNİN KAPASİTEYE DÖNÜŞÜMÜ

%5

SİYASİ KARAR

%3,5

ASKERİ KABİLİYET

%1,5

DAYANIKLILIK

SONUÇ

HAZIR KUVVET

BÜTÇE ≠ OTOMATİK KAPASİTE

Bu karar, Trump'ın yük paylaşımı baskısının somut sonuç üretebildiğini gösterir. Hegemonik otofaji tezi, bu kazanımı inkâr ederek kurulamaz. Analitik değer, kısa vadeli başarının uzun vadeli maliyetle aynı anda üretilebileceğini göstermesindedir.

Avrupa'nın bütçe, üretim ve hazır kuvvet kapasitesini artırması daha dengeli bir NATO doğurabilir. Fakat artış Washington'ın gelecekteki davranışlarının öngörülemez olduğu varsayımıyla yapılıyorsa, aynı yatırım Amerikan liderliğini ikame edebilecek stratejik özerklik altyapısı yaratabilir.

ANALİTİK HÜKÜM

Daha fazla para, daha fazla güven anlamına gelmez; niyet ve kurumsal bağlam belirleyicidir.

ANKARA 2026 VE “NATO 3.0”

Daha güçlü bir Avrupa, daha güçlü NATO mu; yoksa Amerikan belirsizliğine karşı operasyonel özerklik mi?

2030’ların Atlantik Düzeni: NATO 3.0

Resmî Mimari: Süreklilik

- NATO resmî olarak varlığını sürdürür.
- Askerî tatbikatlar yapılır, zirveler düzenlenir, ortak bildiriler yayımlanmaya devam eder.

Operasyonel Gerçeklik: Özerklik

- Avrupa savunma sanayisi, askerî planlaması ve komuta-kontrol mekanizmaları ABD’den bağımsızlaşır.
- Kanada ve Asya ortakları ticaret ve teknoloji zincirlerini Washington’ın ani kararlarından yalıtır.

ABD sistemin en güçlü aktörlerinden biri olmaya devam eder, ancak liderliği artık ‘doğal ve vazgeçilmez’ görülmez. Her krizde müttefiklerin yeniden ikna edilmesi gerekir.

NATO 1.0

1949–1991: Toprak savunması, Sovyet tehdidi ve nükleer caydırıcılık.

NATO 2.0

1991–2014: Genişleme, kriz yönetimi ve alan dışı operasyonlar.

NATO 3.0

2014–2026+: Kolektif savunma, sanayi, dayanıklılık ve çok alanlı harekât.

Ankara Zirvesi’nde Mark Rutte, Avrupa ve Kanada’nın daha fazla sorumluluk üstlendiği yeniden dengelenmiş güvenlik yapısını “NATO 3.0” olarak tanımladı. Zirve savunma yatırımı, üretim, yeni kabiliyetler ve Ukrayna desteği üzerinde yoğunlaştı.

Formül Washington açısından olumlu okunabilir: Avrupa daha fazla harcıyor ve üretim kapasitesini büyütüyor. Fakat Avrupa’nın hava operasyonları, lojistik, mühimmat, komuta ve savunma sanayisinde ABD’ye bağımlılığını azaltması, Amerikan sürekliliğinin artık varsayıldığını da gösterebilir.

AVRUPA SAVUNMASININ İKİ YOLU

Aynı bütçe artışı, farklı siyasi beklentiler altında zıt hegemonik sonuçlar üretebilir.

Kısa Vadeli Başarı, Uzun Vadeli Maliyet (Savunma İkilemi)

2025 Lahey NATO Zirvesi

Avrupa'nın millî gelirin %5'ini savunmaya ayırma taahhüdü (%3,5 temel askerî ihtiyaç, %1,5 altyapı/dayanıklılık).

İhtimal 1: Sürdürülebilir NATO

Avrupa ABD'nin taşıdığı maliyeti üstlenir. İttifak güçlenir.

Ön Koşul: ABD'nin liderliğine ve taahhütlerine duyulan sarsılmaz inanç.

İhtimal 2: Stratejik Özerklik (Otofaji)

Avrupa, Washington'ı öngöremediği için bir 'sigorta' oluşturur. Silahlanma yük paylaşımı değil, alternatif altyapıya dönüşür.

Maddi İzler: Tedarikin Avrupa sistemlerine kayması, ABD dışı komuta-kontrol, Fransız nükleer caydırıcılığının tartışılması.

YOL A – SÜRDÜRÜLEBİLİR NATO

Avrupa kapasite üretir; ABD'nin yükünü paylaşır; standartlar, komuta ve planlama ortak kalır. Daha güçlü Avrupa, Amerikan liderliğinin güç çarpanına dönüşür.

YOL B – SİGORTA OLARAK ÖZERKLİK

Avrupa, ABD desteğinin çekilmesine veya koşullandırılmasına karşı bağımsız üretim, lojistik, komuta ve siyasi karar kapasitesi kurar.

AYIRICI GÖSTERGE

Savunma harcamasının miktarı tek başına yeterli değildir. Tedarikin hangi şirketlere yöneldiği, komuta ve planlamanın hangi kurumlarda yoğunlaştığı, teknoloji standartlarının kimin kontrolünde olduğu ve siyasi söylemin "ortaklık" mı "riskten korunma" mı vurguladığı izlenmelidir.

Avrupa'nın güçlenmesi otomatik kopuş değildir. Fakat Amerikan taahhütlerinin kesintiye uğrayabileceği varsayımı kurumsallaşırsa, görünürde güçlenen NATO içinde ABD'nin hegemonik merkezîyetinin azalması mümkündür.

KOŞULLU GÜVENCE VE CAYDIRICILIK

Caydırıcılık silahların toplamından değil, saldırı anında kullanılacağına ilişkin inançtan doğar.

AÇIK TAAHHÜT

Müttefik ve rakip, yardımın hangi şartlarda devreye gireceğini bilir. Belirsizlik düşük, siyasi maliyet öngörülebilirdir.

İŞLEMSEL TAAHHÜT

Koruma, ödeme oranına, liderle ilişkiye veya güncel siyasi uyuma bağlı görünür. Kriz anı pazarlığı ihtimali artar.

1 METİN

Ortak savunma hükmü

2 İRADE

Kriz anında siyasi karar

3 KAPASİTE

Hazır kuvvet ve komuta

4 İNANÇ

Rakibin yardımın geleceğine inanması

“Pazarlıkta işe yarayan stratejik muğlaklık, kolektif savunmanın temel hükmüne uygulandığında ittifakı güçlendirmek yerine güvenilmez hâle getirebilir.

Ana analiz

Güvencenin ödeme performansına bağlandığı izlenimi yalnızca müttefiki kaygılandırmaz; rakibi de test etmeye teşvik edebilir. Korumanın otomatik olmadığı zaten bilinir. Fakat siyasi iradenin açık kurumsal kriterler yerine kişisel ve geçici pazarlığa bağlı görünmesi, caydırıcılığın inandırıcılığını azaltır.

Güvenilirlik tek bir söze sadakatten daha geniş sermayedir. Müttefikler bugünkü başkanın ne söylediğinin yanı sıra Amerikan devletinin yarın aynı sözü sahiplenip sahiplenmeyeceğini hesaplar.

DİL, STATÜ VE STRATEJİK SİNYAL

Diplomatik üslup görgü kuralından ibaret değildir; niyet, statü ve gelecek davranışı hakkında bilgi taşır.

“

Küçümsenen müttefikin kalıcı sadakatini satın almak mümkün değildir.

Yavuz KAYA

KAMUSAL AŞAĞILAMA

Liderlerin iç siyasette zayıflatılması, ortaklığın saygınlığının aşınması ve iş birliğinin “boyun eğme” olarak algılanması.

STATÜ SİNYALİ

Küçük devletlere, egemenliklerinin büyük gücün memnuniyeti sürdüğü müddetçe korunacağı mesajının verilmesi.

İÇ SİYASAL MALİYET

Demokratik hükümetlerin üs, silah alımı, yaptırım ve ortak operasyonları kendi toplumlarına anlatmasının zorlaşması.

UZUN VADELİ ÖĞRENME

Devletlerin tek bir yönetimin sözüne bağlanmaması; savunma, enerji, teknoloji ve ticarete çeşitlendirme yapması.

NEDEN STRATEJİK?

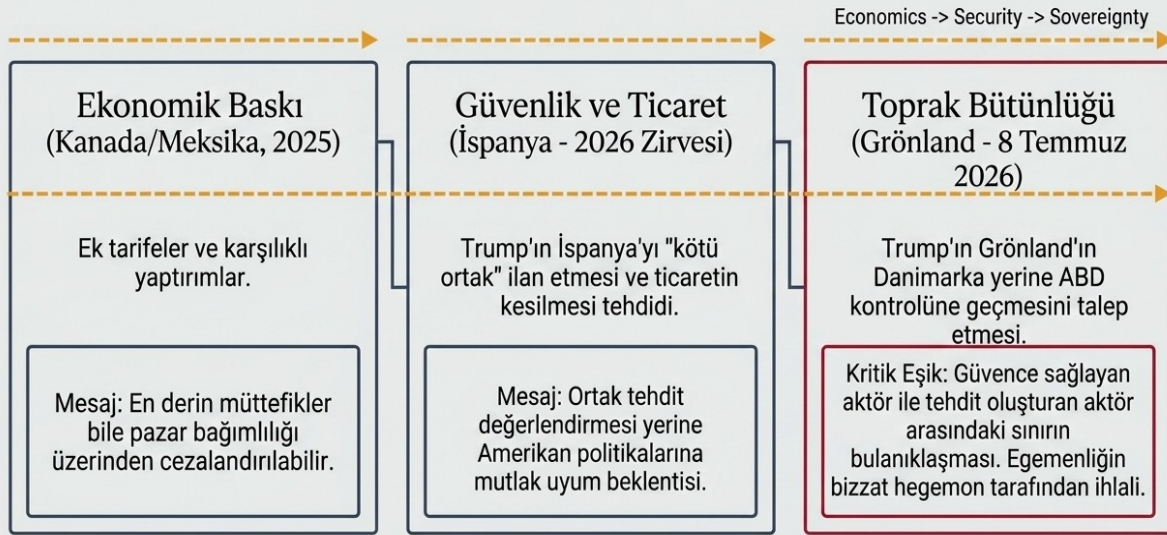
İttifaklar yalnızca resmî metinlerle değil, tekrar eden sinyaller ve statü tanımlarıyla işler. Bir müttefikin sürekli “kötü ortak” veya “bedavacı” olarak sunulması, yöneticiler arası kişisel rahatsızlıktan daha fazlasını üretir: karşılıklı saygı normunu aşındırır ve gelecekteki taahhütlerin değerini düşürür.

Bu etki doğrusal değildir. Sert söylem kısa vadede harcama artışı sağlayabilir; fakat aynı anda Amerikan taleplerine uyumun iç siyasal meşruiyetini azaltabilir. İtibar kaybı, zaman içinde üs erişimi, tedarik tercihi ve ortak operasyonlara destek gibi somut maliyetlere dönüşür.

II BASKI VE EGEMENLİK

Ekonomik araçlar müttefik ilişkisini nasıl yeniden tanımlar?

Egemenliğin Pazarlık Konusu Hâline Gelmesi Vector izibila

“

Güvenlik sağlayıcısı, korunulması gereken bir risk hâline geldiğinde ittifakın kurucu mantığı tersine döner.

Ana analiz

BAĞIMLILIĞIN SİLAHLANDIRILMASI

Pazar ve finans sistemine erişim, siyasi anlaşmazlık anında cezalandırma aracına dönüştüğünde müttefikler risk azaltmaya yönelir.

1. ARAÇ

Tarife, ihracat kontrolü, finansal yaptırım, tedarik kısıtı ve pazar erişimi.

2. KISA VADE

Taviz, hızlı siyasi uyum ve iç kamuoyuna “başarılı pazarlık” görüntüsü.

3. UZUN VADE

Tedarik çeşitlendirmesi, yerli kapasite, alternatif ödeme ve ticaret ağları.

MEKANİZMA

BAĞIMLILIK

ABD pazarı, teknoloji, finans ve güvenlik ağı

CEZALANDIRMA

Anlaşmazlıkta erişimin koşullandırılması

ÖĞRENME

Bağımlılığın siyasi risk olduğunun görülmesi

ÇEŞİTLENDİRME

Alternatif pazar, tedarikçi ve kapasite

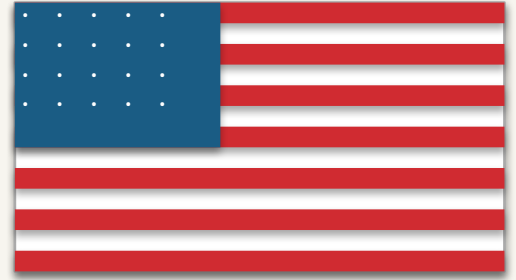
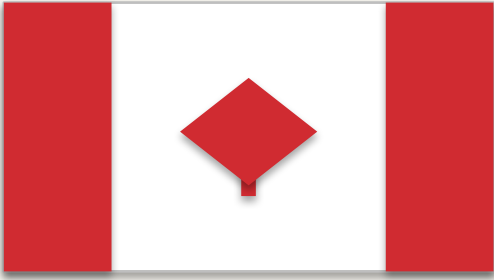
“*Washington bir ekonomik baskı aracını her kullandığında kısa vadeli taviz elde ederken, aracın gelecekteki etkinliğini azaltacak karşı tedbirleri de teşvik edebilir.*”

Ana analiz

Bu sonuç otomatik de-dolarizasyon veya ABD’den kopuş değildir. Amerikan pazarı, finansal derinliği ve teknoloji ekosistemi kısa sürede ikame edilemez. Otofajik etki, marjinal ve kademeli çeşitlendirmedir: bağımlılığın siyasi maliyetini azaltacak ikinci seçeneklerin kurulması.

KANADA: “51. EYALET” SÖYLEMİ

Ekonomik güçle egemenliği tartışmaya açmak, en derin bütünleşmeye sahip müttefikte bile güvenlik algısını değiştirebilir.

OLAY

7 Ocak 2025'te Trump, Kanada'yı ABD'nin 51. eyaleti hâline getirmek için askerî güç yerine “ekonomik güç” kullanabileceğini söyledi.

TEPKİ

Kanada yönetimi egemenlik vurgusu yaptı. Söylem, tarife tehdidi ve ekonomik bütünleşmenin baskı aracına dönüşmesiyle birleşti.

NEDEN OTOFAJİK?

Kanada, ABD'nin en yakın ticaret ve güvenlik ortaklarından biridir. Bu derece derin karşılıklı bağımlılığın bile egemenlik tartışmasına ve ekonomik zorlamaya konu olması, diğer müttefiklere önemli bir sinyal verir: Amerikan sistemine yakınlık, siyasi baskıdan muafiyet sağlamayabilir.

Filî ilhak ihtimalinden bağımsız olarak söylemin stratejik etkisi, ekonomik bütünleşmenin güven kaynağı değil kırılganlık olarak algılanabilmesidir. Böyle bir öğrenme, Kanada'yı ABD'den koparmasa bile pazar, enerji, savunma ve diplomatik ilişkilerde risk çeşitlendirmesine yöneltebilir.

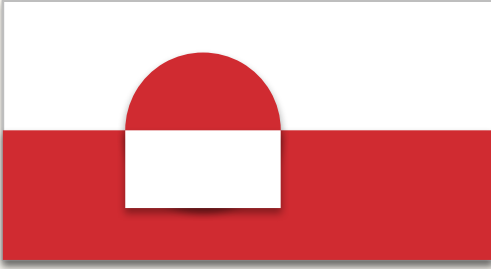
“

Müttefik, dışarıdaki rakibinden korunmak için hegemonu ihtiyaç duyarken aynı zamanda hegemonun niyetlerinden endişe etmeye başlarsa ilişki tersine döner.

Analitik hüküm

GRÖNLAND: MÜTTEFİK TOPRAĞI PAZARLIĞI

İttifakın en güçlü üyesinin başka bir üyenin toprağı üzerinde kontrol talep etmesi, güvence ile tehdit arasındaki sınırı bulanıklaştırır.

ANKARA, 7 TEMMUZ 2026

Trump, Grönland'ın Danimarka yerine ABD tarafından kontrol edilmesi gerektiğini yeniden söyledi. Danimarka ve Grönland yönetimleri egemenlik ve halkın karar hakkını vurguladı.

ÇELİŞKİ

Grönland'ın Arktik konumu, erken ihbar, deniz yolları, kritik mineraller ve Rusya-Çin rekabeti açısından stratejik önemlidir. ABD'nin güvenlik kaygıları gerçek olabilir; fakat çözümün müttefik egemenliğini kontrol talebine dönüştürmesi ittifak normlarıyla çelişir.

Danimarka NATO'nun kurucu üyesidir. İttifakın temel amacı üyelerin egemenlik ve güvenliğini dış tehditlere karşı korumaktır. En güçlü üyenin bir müttefikin toprağını talep etmesi, koruyucu aktörün aynı zamanda sınırlandırılması gereken risk olarak algılanmasına yol açabilir.

“

Egemenlik, güvenlik hizmetinin bedeli olarak pazarlığa açıldığında ittifakın kurucu ahlâkı aşınır.

Sayı 36 hükmü

İSPANYA: GÜVENLİKTEN TİCARETE CEZA

Savunma harcaması ve askerî operasyon görüş ayrılığı, ticaretin kesilmesi tehdidine bağlandığında ittifak ilişkisi disiplin düzenine yaklaşır.

NEDEN ÖNEMLİ?

İttifak üyeleri her konuda aynı tehdidi, müdahale biçimini veya askerî operasyonu desteklemek zorunda değildir. Görüş ayrılığının ittifak içinde müzakere edilmesi yerine ekonomik yaptırım konusu hâline getirilmesi, eşit egemen devletler arasındaki ilişkiyi merkez ile bağımlılar arasındaki disiplin düzenine yaklaştırır.

Böyle bir baskı kısa vadede söylem değişikliği veya harcama taahhüdü yaratabilir. Fakat müttefikleri, Amerikan kararlarına itiraz etmenin maliyetini azaltacak ticari ve stratejik seçenekler geliştirmeye de teşvik eder. Bu, hegemonik otofajinin tipik çift yönlü sonucudur.

“

Davranışsal uyum sürebilir; siyasi bağlılık zayıflayabilir.

Ana analiz

2025–2026: HABER ZAMAN ÇİZELGESİ

Tekil olaylar, ortak bir mekanizma içinde okunduğunda sistemik dönüşüm görünür hâle gelir.

07 OCA 2025

KANADA

Trump, 51. eyalet için “ekonomik güç” ifadesini kullandı.

Reuters

04 MAR 2025

TARİFELER

Kanada'ya tarifeler yürürlüğe girdi; Ottawa misilleme açıkladı.

Reuters

25 HAZ 2025

LAHEY

NATO üyeleri 2035'e kadar %5 savunma-güvenlik hedefini kabul etti.

NATO

23 HAZ 2026

GÜVEN

Pew araştırmasında Trump'a dünya meselelerinde güven medyanı %23 oldu.

Pew

07 TEM 2026

GRÖNLAND

Trump, Ankara Zirvesi'nde ABD kontrolü talebini yineledi.

Reuters

08 TEM 2026

İSPANYA

Trump, İspanya ile ticaretin kesilmesi talimatını açıkladı.

Reuters

08 TEM 2026

ANKARA

NATO, “NATO 3.0” ve artan Avrupa sorumluluğu vurgusuyla zirveyi tamamladı.

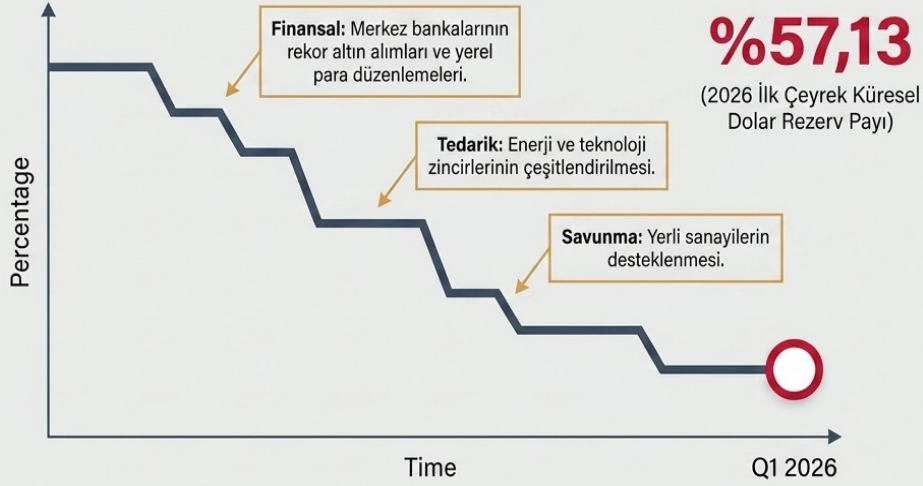
NATO

ORTAK HÜKÜM • Otofajik süreç tek bir kopuşla değil; koşulluluk, baskı ve sigortalanmanın birikimiyle ilerler.

SESSİZ SİGORTALANMA

Güven kaybı çoğu zaman ittifakların dramatik biçimde sona ermesiyle değil, bağımlılıkların kademeli çeşitlendirilmesiyle görünür olur.

Güven Kaybının Maddi İzi: Sessiz Sigortalanma

Güven kaybı her zaman ittifakların dramatik biçimde sona ermesiyle görünmez.

Sessiz sigortalanma (Silent Insurance) ile başlar.

Hiçbir devlet dramatik biçimde kopmamıştır; fakat çeyrek asırlık kademeli çeşitlendirme, güven kaybının sessiz imzasıdır.

SAVUNMA

Yerli üretim, ortak Avrupa tedariki, mühimmat ve hava savunması.

ENERJİ

Tedarikçi ve güzergâh çeşitlendirmesi; stratejik stok.

TEKNOLOJİ

Bulut, yapay zekâ, çip ve iletişim altyapısında ikinci seçenek.

TİCARET

Yeni anlaşmalar, pazar çeşitlendirmesi ve karşılıklı bağımlılık azaltma.

KOPUŞ DEĞİL, RİSK YÖNETİMİ

Devletler Washington'dan kopmak zorunda değildir. Amerikan ekonomisi, teknoloji şirketleri, finans sistemi ve güvenlik ağı kısa sürede ikame edilemeyecek kadar merkezîdir. Ancak Amerikan taahhütlerinin kesintiye uğrayabileceği varsayımıyla hareket etmeye başlayabilirler.

Bu davranış "de-coupling"den çok "de-risking" niteliğindedir. Alternatif kapasite, ABD ile iş birliğini bitirmez; kriz anında pazarlık gücünü ve hareket serbestisini artırır. Hegemonik açıdan asıl kayıp, müttefiklerin ABD liderliğini doğal ve vazgeçilmez görmekten vazgeçmesidir.

GÜVEN KAYBININ KAMUOYU İZİ

36 ülkede Trump'ın dünya meselelerinde doğru karar vereceğine güvenenlerin medyan oranı %23.

%23

36 ÜLKE MEDYANI

İtibar Kaybının Stratejik Maliyeti

(2026 Pew Research, 36 ülkede Trump'ın doğru karar vereceğine inananların medyan oranı)

Siyasi Sürtünme Mekanizması

KAMUOYU NEDEN ÖNEMLİ?

Demokratik ülkelerde üs erişimi, silah alımı, ortak operasyon, yaptırım ve güvenlik anlaşmalarının sürdürülebilirliği iç siyasal kabul gerektirir.

DOĞRUDAN NEDENSELLİK DEĞİL

Bir liderin düşük popülarlığı tek başına ittifak politikası belirlemez. Tarihsel miras, savaşlar ve ülkeye özgü faktörler de algıyı etkiler.

STRATEJİK DÖNÜŞÜM

Olumsuz kanaat kalıcılaştıkça müttefik hükümetlerin Amerikan taleplerini toplumlarına anlatma maliyeti yükselir. ABD liderliğindeki girişimler, ortak çıkarın gereği olmaktan çok dış baskıya boyun eğme olarak sunulabilir.

Kamuoyu verisi bu nedenle "ABD sevilmiyor" başlığından daha fazlasını anlatır. Hegemonik gücün düşük maliyetli uyum üretme kapasitesi, müttefik toplumlarının liderliği meşru ve güvenilir görmesine kısmen bağlıdır.

İtibar kaybı; üs, tedarik ve diplomatik destek alanlarında somut stratejik maliyete dönüşebilir.

MADDİ GÜÇ HÂLÂ DEVASA

Hegemonik otofaji “Amerika çöktü” tezi değildir; ilişkisel liderlik ile maddi kapasiteyi birbirinden ayırır.

954 MİLYAR \$

ABD’nin 2025 askerî harcaması. SIPRI’ye göre dünya toplamının yaklaşık üçte biri ve açık ara en yüksek düzey.

%57,13

2026’nın ilk çeyreğinde doların tahsis edilmiş küresel döviz rezervlerindeki payı.

TEKNOLOJİ

Yapay zekâ, yarı iletken tasarımı, bulut ve platform şirketlerinde merkezî konum.

FİNANS

Derin sermaye piyasaları, dolar likiditesi ve yaptırım altyapısı.

GÜVENLİK AĞI

Küresel üsler, istihbarat kapasitesi ve ittifak sistemi.

“

Maddi güç, bir aktörün başkalarına maliyet yükleyebilmesini sağlar; hegemonik güç ise bu aktörlerin kendi çıkarlarını onun düzeni içinde görmesini sağlar.

Ana analiz

Bu göstergeler ABD’nin merkezî konumunu koruduğunu gösterir. Otofaji tezi, yakın ve kaçınılmaz bir çöküş öngörmez. Aksine, böylesine yüksek kapasiteye sahip bir devletin neden giderek daha fazla tehdit ve baskıya başvurmak zorunda kalabileceğini açıklar.

Rıza azaldıkça aynı davranışsal sonucu üretmek için daha fazla maliyet yüklemek gerekir. Böylece maddi güç, ilişkisel kaybı bir süre örtebilir; fakat baskının süreklilik maliyeti yükselir.

HEGEMONYA MI, TAHAKKÜM MÜ?

İki düzen de davranışsal uyum üretebilir; fakat uyumun nedeni, maliyeti ve uzun vadeli sonucu farklıdır.

TEŞHİS MATRİSİ: LİDERLİK Mİ, TAHAKKÜM MÜ?

ÖLÇÜT	HEGEMONYA	TAHAKKÜM
TEMEL MEKANİZMA	Rıza, kurallar ve karşılıklı yarar.	Korku, tehdit ve zorlama.
UYUMUN NEDENİ	Düzenin devamını kendi çıkarına uygun ve yararlı bulma.	Cezalandırılma ve maliyet korkusu.
SÜRDÜRME MALİYETİ	Rızanın sağladığı düşük maliyetli, kendiliğinden işleyen uyum.	Sürekli baskı, yaptırım ve gözetim.
MÜTTEFAK DAVRANIŞI	Kapasite üretir ve düzeni sahiplenir.	Görünürde uyar; sessizce alternatif kurar.
UZUN VADELİ ETKİ	Güç çarpanı ve meşruiyet üretir.	Güven aşınması ve hegemonik yalnızlık üretir.

AYIRICI GÖSTERGE

Zorlayıcı araçlar her zaman gücün arttığını göstermez. Bazen, gönüllü uyum üretme kapasitesinin azaldığını gösterir.

Rıza geriledikçe aynı sonucu elde etmek için daha fazla tehdit, yaptırım ve cezalandırma gerekir. Bu döngü, hegemonik ofofajinin temel mekanizmasıdır.

“

Tahakküm davranışı korkuyla değiştirir; hegemonya ise düzeni başkaları için de anlamlı kılar.

Ana analiz

OTOFAJİK DÖNGÜ NASIL ÇALIŞIR?

Güç kaybını önleme amacıyla başlatılan süreç, güç kaybı üreten kendini pekiştirici bir mekanizmaya dönüşebilir.

Otofajik Döngü Nasıl Çalışır?

1

ALGILANAN İSTİSMAR

Hegemon, müttefiklerin kendisinden haksız biçimde yararlandığına inanır.

2

BASKI VE KOŞULLULUK

İlişkiler ödeme, sadakat, itaat ve ceza ölçütlerine bağlanır.

3

SESSİZ SİGORTALANMA

Müttefikler görünürde uyar; uzun vadede alternatif kapasite kurar.

4

SADAKATSİZLİK OKUMASI

Hegemon özerklik arayışını ihanet sayar ve baskıyı artırır.

“ **Artan baskı bağımsızlaşma ihtiyacını; bağımsızlaşma baskıyı; baskı ise güven kaybını büyütür.** ”

Döngü özeti

İTİBAR KAYBININ STRATEJİK MALİYETİ

Güven soyut görünür; fakat siyasi sürtünme yoluyla üs, silah, yaptırım ve operasyon maliyetine dönüşür.

İtibar Kaybının Stratejik Maliyeti

Siyasi Sürtünme Mekanizması

1. KAMUOYU

ABD'nin güvenilir ortak olduğuna inanç azalır.

2. HÜKÜMET MALİYETİ

Müttefik yönetimler Amerikan taleplerini iç siyasette savunmakta zorlanır.

3. OPERASYONEL SÜRTÜNME

Üs, hava sahası, ortak operasyon, yaptırım ve tedarik kararları daha pahalı pazarlıklara dönüşür.

4. ALTERNATİF KAPASİTE

Müttefikler Amerikan kararlarından daha az etkilenecek seçeneklere yatırım yapar.

GÜVENİN STRATEJİK BİLANÇOSU

Hegemon bir üssün doğrudan maliyetini bilir; fakat o üssün kriz anında sağladığı erişimin, müttefik hükümetin diplomatik desteğinin veya ortak standardın Amerikan savunma sanayisine kazandırdığı pazarın toplam değerini kolayca hesaplayamaz.

Bu nedenle itibar kaybı ilk aşamada bütçede görünmez. Zaman içinde her kriz için yeniden ikna, tehdit veya taviz gerektiğinde maliyet belirginleşir. Hegemon emir verebilir; fakat bağıllık üretemez. Taviz alabilir; fakat sadakat oluşturamaz.

“

Güven bir duygu değil; işlem maliyetlerini düşüren stratejik sermayedir.

Sayı 36 hükmü

2030'LARIN ATLANTİK DÜZENİ

Süreç kaçınılmaz değildir; üç farklı yol, aynı maddi güç tabanından doğabilir.

A

YENİLENMİŞ HEGEMONYA

ABD, yük paylaşımını kurumsal istişareyle yürütür; egemenliğe saygı ve açık güvenceyi yeniden tesis eder. Avrupa kapasitesi NATO'nun güç çarpanı olur.

ORTAKLIK**B**

KATMANLI NATO

Resmî ittifak sürer; Avrupa komuta, üretim ve planlamada daha özerk olur. İş birliği konuya göre değişen koalisyonlara dayanır.

ÖZERKLİK**C**

HEGEMONİK YALNIZLIK

ABD maddi olarak güçlü kalır; fakat her kriz için müttefikleri yeniden ikna etmek veya zorlamak zorunda kalır. Bağlılık yerine geçici uyum üretir.

ZORLAMA

OLASILIKLARI BELİRLEYECEK EŞİKLER

GÜVENCE

Madde 5 ve ikili taahhütlerin açık, kurumsal ve liderler üstü niteliği.

EGEMENLİK

Müttefik toprakları, ticareti ve dış politika bağımsızlığına saygı.

SANAYİ

Avrupa üretiminin ABD sistemiyle bütünleşme veya ikame yönü.

KAMUOYU

Amerikan liderliğinin meşruiyeti ve güvenilir ortak algısı.

AVRUPA İÇİN SONUÇLAR

Stratejik özerklik, ABD karşıtlığı değil; Amerikan sürekliliğini varsaymadan güvenlik üretebilme kapasitesidir.

SAVUNMA SANAYİSİ

Ortak sipariş, ölçek ekonomisi, mühimmat stoku ve teslimat süreleri belirleyici olacak.

KOMUTA VE LOJİSTİK

Hava ikmali, stratejik nakliye, istihbarat ve operasyon planlamasında ABD bağımlılığı azalabilir.

SİYASİ BİRLİK

Kapasite artışı ortak tehdit ve karar üretimiyle desteklenmezse parçalı ulusal projelere dönüşebilir.

ÇİFTE BAĞIMLILIK

Avrupa, ABD'den stratejik olarak uzaklaşırken Amerikan silahlarına daha fazla bağlanabilir; bu paradoks izlenmelidir.

AVRUPA'NIN DİLEMMASI

Avrupa'nın önündeki seçenek "ABD'ye bağımlılık" ile "ABD'den kopuş" arasında ikili değildir. Daha gerçekçi hedef, NATO içinde daha büyük sorumluluk alırken Amerikan politikasındaki ani dönüşümlere karşı dayanıklı olmaktır.

Bu süreç NATO'yu güçlendirebilir; çünkü yük paylaşımı ve üretim açığı azalır. Fakat siyasi beklenti "ABD'ye rağmen güvenlik" yönünde kurumsallaşırsa, Avrupa'nın askerî gücü artarken Washington'ın hegemonik merkezîyeti azalabilir.

“

Daha güçlü Avrupa'nın daha güçlü NATO mu, yoksa daha az Amerikan NATO'su mu üreteceğini bütçeler değil, kurumlar ve niyetler belirleyecek.

Sayı 36 hükmü

İZLENECEK • Ortak tedarik • ABD dışı kritik kapasite • komuta bağımsızlığı • kamuoyu güveni

TÜRKİYE İÇİN SONUÇLAR

Ankara'nın stratejik değeri yükselirken, işlemsel ittifakın sunduğu fırsat kadar kurumsal aşınmanın riski de büyür.

JEOSTRATEJİK DEĞER

Karadeniz, Orta Doğu, Kafkasya, enerji koridorları, üsler ve savunma sanayisi Türkiye'nin pazarlık gücünü artırır.

İŞLEMSEL FIRSAT

ABD'nin sonuç ve katkı odaklı yaklaşımı, kapasite sunabilen Türkiye'ye belirli dosyalarda alan açabilir.

KURUMSAL RİSK

İttifak ilişkisi kişisel pazarlığa indirgenirse kazanımlar yönetim değişimleriyle hızla tersine dönebilir.

ÖZERKLİK DENGESİ

Savunma ve dış politika çeşitlendirmesi, NATO içi güvenilirlik ve birlikte çalışabilirlikle dengelenmelidir.

TÜRKİYE İÇİN DÖRT İLKE

1

KAPASİTEYİ KURUMSALLAŞTIR

Geçici lider yakınlığından çok üretim, lojistik, teknoloji ve anlaşma temelli değer üret.

2

TEK DOSYAYA BAĞLANMA

ABD, Avrupa, bölge ülkeleri ve Asya ile ekonomik ve teknolojik ilişkileri çeşitlendir.

3

EGEMENLİK VE İTTİFAKI BİRLİKTE KORU

Bağımsız karar alanını savunurken ortak savunma yükümlülüklerinde öngörülebilir ol.

4

KAMUOYU MEŞRUIYETİNİ İHMAL ETME

İttifak politikalarını yalnız elit pazarlığına değil, şeffaf çıkar hesabına dayandır.

“

Hegemonik belirsizlik döneminde en değerli varlık, seçenek sahibi olmak kadar güvenilir ve öngörülebilir ortak kalabilmektir.

Türkiye değerlendirmesi

İZLENECEK ON İKİ GÖSTERGE

Hegemonik otofaji tezi, ölçülebilir ve karşılaştırılabilir işaretlerle sınanmalıdır.

1 Müttefik ülkelerde ABD'ye güven trendi

2 NATO dışı veya ABD dışı ortak savunma tedariki

3 Avrupa komuta, istihbarat ve lojistik bağımsızlığı

4 ABD tarifelerinin müttefiklere yönelme sıklığı

5 Güvenlik taahhütlerinde koşulluluk dili

6 Müttefik egemenliğine ilişkin baskı vakaları

7 Dolar rezerv payı ve alternatif ödeme ağları

8 ABD silah alımlarına karşı yerli/Avrupa ikamesi

9 Üs erişimi ve ortak operasyonlarda siyasi sürtünme

10 İttifak içi kamuoyu ve parlamento desteği

11 Krizlerde geçici koalisyonların NATO'yu ikame düzeyi

12 ABD'nin aynı sonucu elde etmek için kullandığı baskı yoğunluğu

ARAŞTIRMA ÖLÇÜTÜ • Görünür uyum sürerken alternatif kapasite üretiliyor mu?

YÖNTEM VE SINIRLILIKLAR

Bu bülten nedensel bir yasa değil; belge, veri, söylem ve vaka örüntülerini birleştiren kavramsal analiz sunar.

VERİ TABANI

NATO resmî belgeleri; SIPRI askerî harcama verileri; IMF COFER rezerv verileri; Pew kamuoyu araştırması; Reuters vaka haberleri.

ANALİZ BİRİMİ

ABD-müttefik ilişkilerindeki taahhüt, ödeme, yaptırım, egemenlik ve çeşitlendirme davranışları.

YÖNTEM

Nitel içerik analizi, süreç izleme ve kuramsal mekanizma eşleştirmesi. Farklı vaka türleri ortak desen açısından karşılaştırılır.

SINIR

Kamuoyu düşüşü veya Avrupa harcamaları tek başına otofajiyi kanıtlamaz. Rakip tehdit, iç siyaset, ekonomik döngü ve tarihsel miras alternatif açıklamalardır.

KAVRAMIN YANLIŞ KULLANIMLARI

- Her sert pazarlığı otofaji saymak doğru değildir. Müttefikleri daha fazla sorumluluk almaya zorlamak, açık kurallar ve karşılıklı saygı içinde ittifakı güçlendirebilir.
- Her stratejik özerklik girişimi ABD karşıtlığı değildir. Kapasite çeşitlendirmesi, NATO'nun dayanıklılığını da artırabilir.

- Her itibar düşüşü liderlik kaybı değildir. Devletler güçlü maddi çıkarlar nedeniyle sevilmeyen ortaklıkları sürdürebilir.
- Otofaji "çöküş" ile eşanlamlı değildir. Uzun süre maddi üstünlük ve ilişkisel aşınma birlikte var olabilir.

“ Kavramın bilimsel değeri, her olayı açıklamasında değil; hangi koşullarda yanlışlanabileceğini göstermesinde yatar.

Yöntem notu

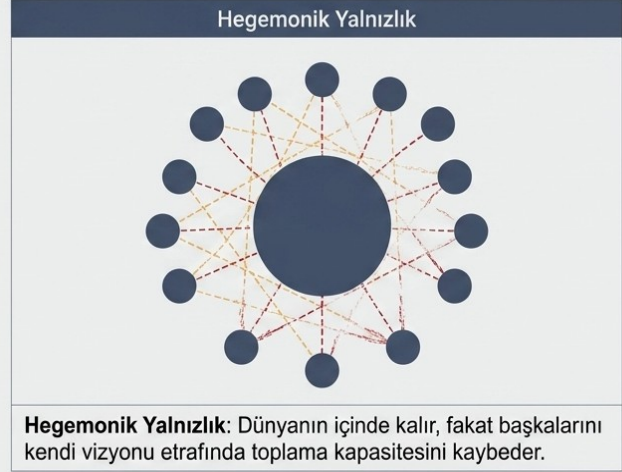
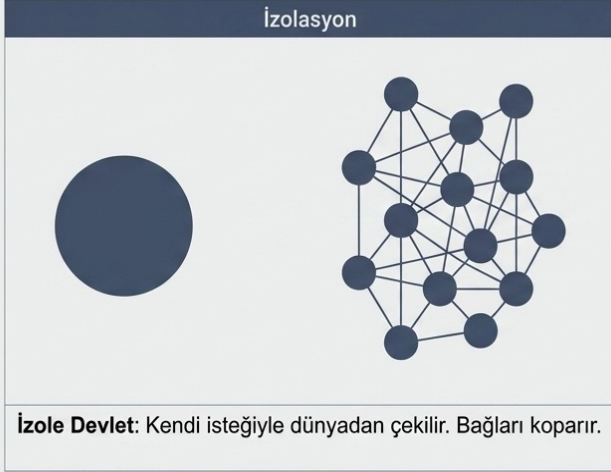
YANLIŞLANMA ÖLÇÜTÜ

Baskı artarken güven ve gönüllü uyum da kalıcı biçimde artıyorsa tez zayıflar.

SONUÇ: HEGEMONİK YALNIZLIK

İzole devlet dünyadan çekilir; hegemonik bakımdan yalnızlaşan devlet dünyanın içinde kalır fakat başkalarını kendi vizyonu etrafında toplama kapasitesini kaybeder.

Sonuç Amerikan İzolasyonu Değil, Hegemonik Yalnızlıktır

- Askerî üsler, ekonomik büyüklük ve yaptırım araçları devam eder.
- ABD emir verebilir, fakat bağıllık üretemez.
- Taviz alabilir, fakat sadakat oluşturamaz.
- Korku yaratabilir, fakat kendi düzeninin devamını arzu edilir kılamaz.

“

Emir verebilir, fakat bağıllık üretemez. Taviz alabilir, fakat sadakat oluşturamaz. Korku yaratabilir, fakat kendi düzeninin devamını arzu edilir kılamaz.

Yavuz KAYA

Amerikan paradoksu ABD'nin güçsüz olması değildir. Paradoks, Washington'ın üstünlüğünü korumak amacıyla, bu üstünlüğü tarihsel olarak çoğaltan ilişkileri aşındırmasıdır. Müttefikleri daha fazla harcamaya zorlamak, yeni silah pazarları açmak veya ticari taviz elde etmek kısa vadeli başarılar olabilir. Fakat bu başarılar ABD'ye bağımlılığın tehlikeli ve taahhütlerin geçici olduğu düşüncesini öğretiyorsa hegemon gelecekteki etki alanını daraltır.

ABD'nin önündeki tercih yalnızca daha fazla veya daha az güç kullanmak arasında değildir. Asıl tercih, gücünü çoğaltan liderlik ile gücünü tüketen tahakküm arasındadır. Birinci yol, sorumluluk alan ve düzeni sahiplenilen ortaklar üretir. İkinci yol, görünürde itaat eden fakat sessizce Amerika'dan korunmanın yollarını arayan devletler doğurur.

SON CÜMLE

Bir hegemon, rakipleri onu kuşattığında değil; müttefiklerini yemeye başladığında gerilemeye başlar.

KAYNAKÇA I – GÜNCEL BELGELER VE VERİLER

Bağlantılar tıklanabilir olarak eklenmiştir.

- 01 NATO (2025). The Hague Summit Declaration, 25 June 2025.**
<https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2025/06/25/the-hague-summit-declaration>
- 02 NATO (2026). Defence investment and NATO's 5% commitment.**
<https://www.nato.int/en/what-we-do/introduction-to-nato/defence-expenditures-and-natos-5-commitment>
- 03 NATO (2026). The Ankara Summit Declaration, 8 July 2026.**
<https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2026/07/08/the-ankara-summit-declaration>
- 04 NATO (2026). Secretary General on the Ankara Summit: NATO delivers.**
<https://www.nato.int/en/news-and-events/articles/news/2026/07/08/secretary-general-on-the-ankara-summit-nato-delivers>
- 05 NATO (2026). Defence Investment Update: Record Spending in Europe and Canada.**
<https://www.nato.int/en/news-and-events/articles/news/2026/07/07/defence-investment-update-record-spending-in-europe-and-canada>
- 06 Pew Research Center (2026). Trump Gets Negative Reviews Internationally as Fewer Say U.S. Is a Reliable Partner.**
<https://www.pewresearch.org/global/2026/06/23/trump-gets-negative-reviews-internationally-as-fewer-say-u-s-is-a-reliable-partner/>
- 07 SIPRI (2026). Trends in World Military Expenditure, 2025.**
https://www.sipri.org/sites/default/files/2026-04/2604_milex_2025.pdf
- 08 IMF (2026). COFER Data Brief: First Quarter of 2026.**
<https://data.imf.org/en/news/imf%20data%20brief%20july%201>
- 09 Reuters (2026, July 7). Trump reiterates at NATO summit that Greenland should be controlled by US, not Denmark.**
<https://www.reuters.com/world/europe/trump-says-greenland-should-be-controlled-by-us-not-denmark-2026-07-07/>
- 10 Reuters (2026, July 8). Trump orders halt to US trade with Spain over NATO dispute.**
<https://www.reuters.com/world/trump-says-he-ordered-cutting-off-all-trade-with-spain-2026-07-08/>
- 11 Reuters (2026, July 8). Denmark ready to defend every inch of NATO, including Danish Kingdom.**
<https://www.reuters.com/world/europe/denmark-ready-defend-every-inch-nato-including-danish-kingdom-pm-says-2026-07-08/>
- 12 Reuters (2025, January 7). Canada rejects Trump comments about possible use of economic force.**
<https://www.reuters.com/world/americas/canada-rejects-trumps-comments-about-possible-use-economic-force-2025-01-07/>
- 13 Reuters (2025, March 4). Canada imposes tariffs as Trump trade measures take effect.**
<https://www.reuters.com/world/canada-is-imposing-25-tariffs-30-bln-us-imports-says-trudeau-2025-03-04/>

KAYNAKÇA II – KURAMSAL ESERLER

Hegemonya, kurumlar, hiyerarşi ve güç literatürü.

14 Cox, R. W. (1983). Gramsci, Hegemony and International Relations. *Millennium*, 12(2), 162–175.

<https://doi.org/10.1177/03058298830120020701>

15 Keohane, R. O. (1984). *After Hegemony*. Princeton University Press.

<https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691122489/after-hegemony>

16 Nye, J. S. (2002). *The Paradox of American Power*. Oxford University Press.

<https://global.oup.com/academic/product/the-paradox-of-american-power-9780195161106>

17 Ikenberry, G. J. (2011). *Liberal Leviathan*. Princeton University Press.

<https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691156170/liberal-leviathan>

18 Lake, D. A. (2009). *Hierarchy in International Relations*. Cornell University Press.

<https://www.cornellpress.cornell.edu/book/9780801477157/hierarchy-in-international-relations/>

19 Kennedy, P. (1987). *The Rise and Fall of the Great Powers*. Random House.

<https://www.penguinrandomhouse.com/books/91675/the-rise-and-fall-of-the-great-powers-by-paul-kennedy/>

20 Walt, S. M. (2018). *The Hell of Good Intentions*. Farrar, Straus and Giroux.

<https://us.macmillan.com/books/9780374280031/thehellofgoodintentions>

21 Cooley, A., & Nexon, D. (2020). *Exit from Hegemony*. Oxford University Press.

<https://global.oup.com/academic/product/exit-from-hegemony-9780190916473>

22 Mastanduno, M. (2009). System Maker and Privilege Taker. *World Politics*, 61(1), 121–154.

<https://doi.org/10.1017/S0043887109000057>

23 Kindleberger, C. P. (1973). *The World in Depression, 1929–1939*. University of California Press.

<https://www.ucpress.edu/book/9780520275850/the-world-in-depression-1929-1939>

24 Kaya, Y. (2026). *Amerikan Paradoksundan Hegemonik Otofajiye*. Yayınlanmamış analiz metni.

YAZAR NOTU

Hegemonik ofotaji, karşılaştırmalı araştırmalarla sınanması gereken özgün bir analitik çerçevedir.

KİTAP: KONUYU DERİNLEŞTİREN BEŞ ESER

Hegemonya, kurumlar, ittifaklar ve Amerikan gücü üzerine seçilmiş çalışmalar.

1 The Paradox of American Power

Joseph S. Nye Jr. • 2002

Amerikan gücünün tek başına yeterli olmadığını; ittifak, kurum ve çekim kapasitesinin maddi güç kadar önemli olduğunu gösterir. Bültenin “maddi güç ≠ hegemonik güç” ayrımının en doğrudan eşlikçisidir.

2 Liberal Leviathan

G. John Ikenberry • 2011

ABD’nin savaş sonrası düzeni, kendi gücünü kurumlar ve kurallar içine bağlayarak nasıl meşrulaştırdığını açıklar. Otofaji, bu bağlayıcı mimarinin aşınmasına odaklanır.

3 The Hell of Good Intentions

Stephen M. Walt • 2018

Amerikan dış politika seçkinlerinin askerî müdahaleciliğini ve stratejik maliyetlerini eleştirir. Hegemonik liderlik ile aşırı genişleme arasındaki gerilimi anlamak için güçlü bir karşılaştırma sunar.

4 Exit from Hegemony

Alexander Cooley & Daniel Nexon • 2020

Rakiplerin ve ortakların ABD merkezli düzenden çıkış, kaçınma ve alternatif kurma stratejilerini inceler. “Sessiz sigortalanma” mekanizmasını küresel ölçekte düşünmeye yardım eder.

5 After Hegemony

Robert O. Keohane • 1984

Hegemonun gücü azalsa bile kurumların iş birliğini sürdürebileceğini gösterir. Bu bültenin kritik sorusunu keskinleştirir: Hegemon kendi kurumlarını aşındırırsa geriye ne kalır?

FİLM: GÜÇ, KORKU VE KURUMSAL ÇÖZÜLME

Seçilen filmler, güç araçlarının karar vericileri ve kurumları nasıl dönüştürdüğünü tartışmaya açar.

1 Dr. Strangelove

Stanley Kubrick • 1964

Caydırıcılık, otomatik mekanizmalar ve liderlerin kontrol yanılsamasını kara mizahla işler. Güç araçlarının, korumakla yükümlü oldukları düzeni nasıl yok edebileceğine dair kusursuz bir alegoridir.

2 Wag the Dog

Barry Levinson • 1997

Dış politikanın iç siyasal ihtiyaçlar için sahnelenmesini ve kamuoyu algısının üretilmesini gösterir. İttifak söylemi, tehdit ve “başarı” anlatısının nasıl araçsallaşabileceğini düşündürür.

3 Vice

Adam McKay • 2018

Yürütme gücünün genişlemesi, güvenlik devleti ve kurumsal denetimin aşınması üzerinden Amerikan karar mimarisini inceler. Kişisel iktidar ile kurumsal süreklilik arasındaki gerilime odaklanır.

4 Charlie Wilson’s War

Mike Nichols • 2007

Kısa vadeli jeopolitik başarı ile uzun vadeli siyasi sonuç arasındaki kopuşu gösterir. Otofajinin “başarı gibi görünen maliyet” boyutuna yakın bir tarihsel ders sunar.

SEÇKİ NOTU • Odak, güç araçlarının karar vericileri ve kurumları nasıl dönüştürdüğüdür.

BELGESEL: SAVAŞ, GÜÇ VE ANLATI

Amerikan gücünün karar alma, savaş ve anlatı üretme biçimlerine odaklanan üç çalışma.

1 The Fog of War

Errol Morris • 2003

Eski ABD Savunma Bakanı Robert McNamara üzerinden güç, rasyonellik, hata ve savaş kararlarını inceler. “Kapasite sahibi olmak, sonuçları kontrol etmek değildir” dersini güçlü biçimde taşır.

2 Why We Fight

Eugene Jarecki • 2005

Askerî-endüstriyel kompleksin dış politika, bütçe ve tehdit algısıyla ilişkisini ele alır. Hegemonik liderliğin iç ekonomik teşviklerle nasıl sertleşebileceğini anlamak için doğrudan bağlantılıdır.

3 HyperNormalisation

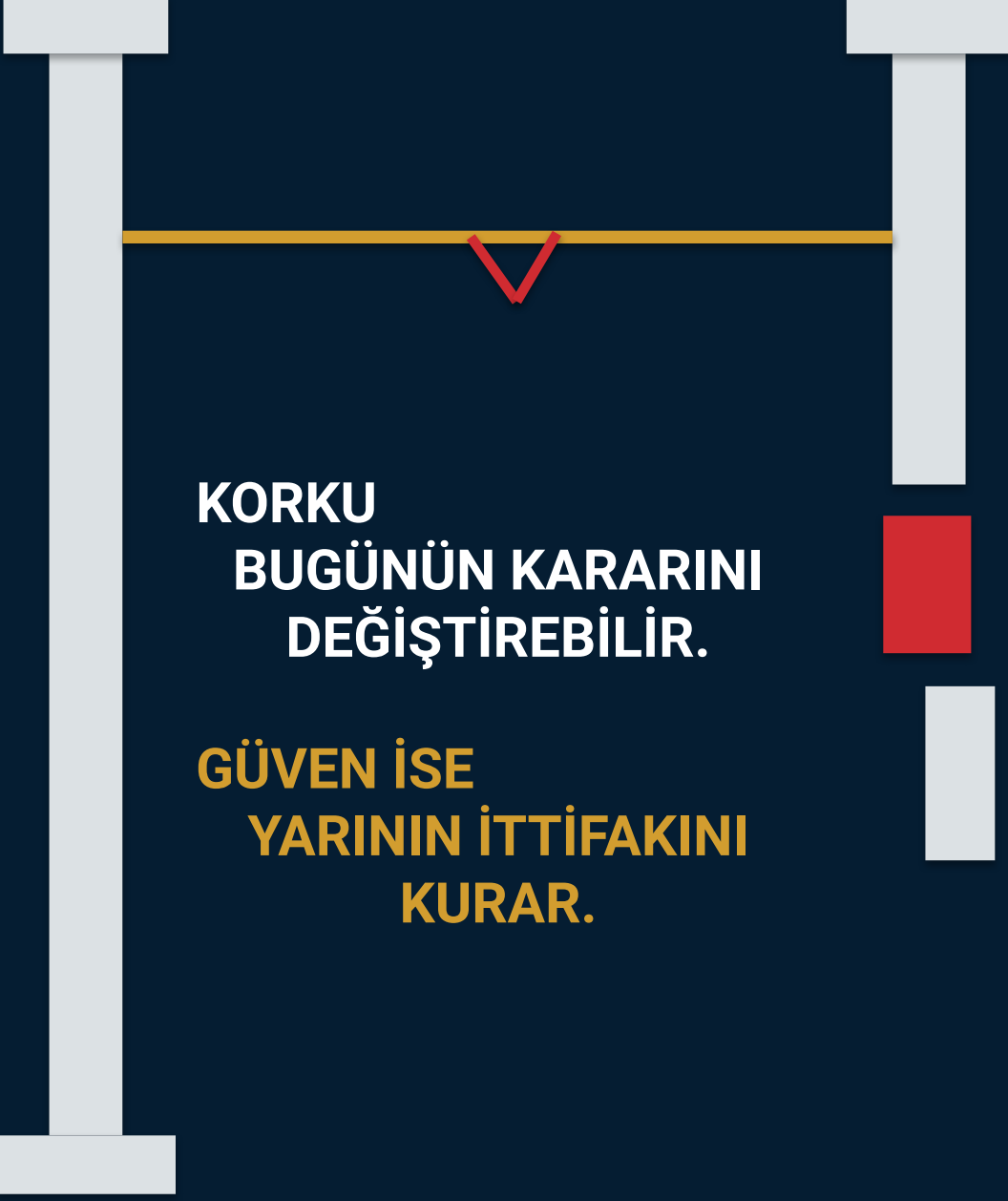
Adam Curtis • 2016

Siyasetin karmaşık gerçeklik yerine yönetilebilir anlatılar üretmesini inceler. Gücün görünür performansı ile kurumsal gerçeklik arasındaki fark, “başarı gibi görünen otofaji” düşüncesini besler.

İZLEME SIRASI

The Fog of War → Why We Fight → HyperNormalisation

Önce karar vericinin zihni, sonra yapısal teşvikler, en son gerçekliğin anlatıya dönüşmesi.

**KORKU
BUGÜNÜN KARARINI
DEĞİŞTİREBİLİR.**

**GÜVEN İSE
YARININ İTTİFAKINI
KURAR.**

“

Bir hegemonun gerçek gücü, başkalarının onun taleplerine boyun eğmesinde değil; onunla birlikte hareket etmeyi kendi güvenlik ve refahlarının parçası olarak görmesindedir.

Yavuz KAYA